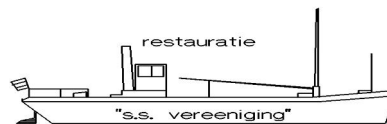

STOOMSCHIP “VEREENIGING”

Nieuwsbrief van de Vriendenkring van het
stoomschip Vereeniging te Almere
Nummer 1 voorjaar 2007 ISSN (in aanvraag)

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Vriendenkring Stoomschip “Vereeniging” gevestigd te Almere en verschijnt 2 keer per jaar.

Het hoofddoel van de Vriendenkring is de restauratie en het weer in de vaart brengen van het stoomschip “Vereeniging”.

Daarnaast beheert de Vriendenkring een groot aantal aan de scheepvaart verwante historische machines en werktuigen op het werfterrein aan de Vlotbrugweg in Almere – De Vaart.

Uitvoerige informatie vindt U op onze website www.stoomschipvereeniging.nl.

Het stoomschip “VEREENIGING” is 100 jaar !!

In **1906** werd bij scheepswerf Gebr. Jonker te Kinderdijk het stoomschip *Geldermalsen I* opgeleverd en op 18 juni met een muziekkorps aan boord in gebruik genomen voor een beurtvaartdienst tussen Geldermalsen en Rotterdam. Na een half jaar werd de dienst beëindigd wegens gebrek aan belangstelling. In 1908 werd het schip verkocht aan Ruijs en co en werd *Rotterdam* gedoopt en ingezet voor de beurtvaartdienst tussen Amsterdam en Rotterdam. In 1910 werd het schip aangekocht door rederij de Bruijn te Enkhuizen en *Onderneming* gedoopt. Het schip ging varen tussen Enkhuizen en Amsterdam. Na een half jaar kreeg het schip de huidige naam *Vereeniging*.

Beurtvaart 1910 – 1965

Al deze jaren werd het schip ingezet voor de dagelijkse stoombootdienst van Enkhuizen (vertrek om 5.00 uur!) naar Amsterdam. Om 5 uur in de middag vertrok het schip weer richting Enkhuizen en daar werd het schip gelost en weer geladen voor de tocht naar Amsterdam in de vroege ochtend! Langzamerhand werd het transport overgenomen door vrachtwagens. De Bruijn kocht zijn eerste vrachtwagen in 1927. Het was een Benz met massief rubberen banden en een zeiltje als deur van de chauffeurscabine. De wagen kon 30 km per uur halen. Met het schip werden allerlei zaken vervoerd, vooral zaden, dranken, bakkerijstoffen, papier

en hout. Het ging vaak om grondstoffen en producten van bedrijven in Enkhuizen en omgeving. Er gingen ook wel passagiers mee en ook Sinterklaas maakte regelmatig gebruik van deze stoomboot!

Drijvende werkplaats

Het schip wordt in november 1966 verkocht aan de heer A. van Duinen te Amsterdam. Zijn bedrijf was actief op het gebied van scheepsreparaties en ontwerpen. Hij zag mogelijkheden om de “Vereeniging” als drijvende werkplaats te gebruiken, zodat hij op diverse lokaties opdrachten kon uitvoeren. Zo kreeg het schip een nieuwe en eervolle bestemming. Tot 1978 is het schip als zodanig gebruikt, eerst als varende werkplaats en later meer als opslagruimte.

Naar Almere

In 1989 komt de “Vereeniging” naar Almere. De heer van Duinen was inmiddels naar Almere verhuisd en zette daar zijn werkzaamheden voort. Hij wilde het schip graag restaureren en zag in dat hij daartoe alleen niet in staat was. Hij wist de gemeente Almere te interesseren voor het project zodat men gratis een ligplaats voor het schip aanbood. Tevens wist Van Duinen een groep mensen om zich heen te verzamelen die mee wilden werken aan de realisering van zijn plannen. Op 21 november 1989 werd een Vriendenkring van het stoomschip opgericht

en op 7 juni 1990 de stichting stoomschip “Vereeniging”. Eerste doel was de restauratie van het stoomschip, maar dit maakte – zeker voor van Duinen – vanaf het begin deel uit van een breder plan: de inrichting van een Energie- en Scheepvaartmuseum in Almere. Daarbij werd het maatschappelijk belang vooropgesteld; waarbij gedacht wordt aan mogelijkheden voor scholing en voor leer- en werkprojecten.

40 jaar verbonden

De naam van Abe van Duinen is reeds 40 jaar aan dit schip verbonden. Je zou het project van onze organisatie daarom ook “De droom van Abe van Duinen” kunnen noemen. In verband met dit jubileum stelden we de heer van Duinen enkele vragen, waarvan de antwoorden hieronder opnemen.

Hoe ben je met het schip in contact gekomen?
Tijdens een bezoek aan Enkhuizen zag ik het schip te koop liggen. Ik zag er direct de mogelijkheden van en dit vormde het begin van mijn band met dit schip.

Wat is het meest bijzondere avontuur dat je met dit schip hebt meegemaakt?

In de jaren zeventig ontdekte ik tot mijn grote schrik dat het schip gezonken was. Vandalen hadden het beschadigd tot het was gezonken. De brandweer heeft de grootste pompen ingezet die ze hadden en het schip weer boven water gekregen! Wat er dan door je heen gaat...!

Wat is de mooiste herinnering die je aan het schip bewaart?

Eens had ik een reparatie uit te voeren aan een schip, ergens op de Vecht. Mijn dochter Janike was toen met me mee, ze was toen 14 jaar. Op de terugweg, toen we op het Amsterdam-Rijnkanaal voeren, gaf ik haar het stuur over. Ik stond op het voorschip toe te kijken. Dat beeld vergeet ik nooit meer: dat tengere meisje achter het grote stuurwiel...

Wat maakt dit schip voor jou zo bijzonder?

Het is één van de weinige schepen uit de tijd van de Zuiderzee, dat nog over is. Aanvankelijk dacht ik dat dit het enige schip was in zijn soort. Maar in Leeuwarden is er ook nog één, die is al gerestaureerd.

Toekomst

Het schip waarmee alle activiteiten van onze vereniging zijn begonnen, ligt nog steeds bij het terrein op De Vaart voor anker. Het terrein ligt aan de Vlotbrugweg, naast het recycling-perron.

Het is onze droom om het schip in het jaar 2006 op de wal te brengen en daarna te beginnen met de restauratie.

We hopen allemaal eens het eerste tochtje op dit schip mee te maken...

Het gaat echter uiteindelijk niet om ons eigen genoegen alleen, maar we willen het schip beschikbaar stellen voor culturele en recreatieve activiteiten. Immers, cultureel erfgoed is van ons allemaal. Laten we er zuinig op zijn.

Heeft dit uw belangstelling??

- wordt dan donateur of lid van onze Vriendenkring. U kunt daarvoor een formulier invullen; we sturen het u graag toe.
- geef u op als vrijwilliger; we hebben diverse werkzaamheden op ons terrein uit te voeren. (onderhoud, schilderwerk, tuinonderhoud, bibliotheekbeheer, onderzoek, website, netwerken, bestuurswerk, enz.)
- meldt u aan via info@stoomschipvereeniging.nl of bel met de secretaris: Bert van der Weijde, tel. 036-5310673
- contactpersoon op het terrein is Eric Hennis. Het terrein op bedrijventerrein De Vaart is gelegen naast het recycling-perron en is geopend op zaterdag en op afspraak ook op andere dagen.

WELKOM bij de vrienden van het stoomschip “Vereeniging”

Er ligt bij ons veel werk dat gedaan kan worden. Het gaat er dus niet om wat U **moet** doen maar om wat U **zou willen** doen.

Denk hierbij niet alleen aan technisch werk zoals scheepstechniek en werktuigbouw maar ook aan tuinwerk, bouwactiviteiten, magazijnwerk, administratief werk, bibliotheekwerk enz.

Kom vrijblijvend eens kijken en praten!

Schippersverhaal van Anne.

Het was in de jaren 50...

Ik was nog een jongen van zo'n jaar of 18, werkend op een sleepboot als dekknecht. Op een dag in januari werden we op het kantoor geroepen en kregen we de opdracht de motor te starten. We zouden eerst naar Delfzijl varen en vandaar naar IJmuiden. De sleepboot lag in het Oosterdok. We voeren weg naar de Oranjesluizen en over het IJsselmeer naar Lemmer en zo door het kanaal naar Delfzijl. Daar lagen 2 bananenbakken van 1000 ton per stuk. Het was koud en het vroom stevig. Met de bakken in de Lemmer aangekomen bleek dat het IJsselmeer dichtgevroren was. Na geschut te zijn door de sluis zaten we al gauw vast. Met de mobilfoon belden we naar het kantoor dat we niet verder konden, maar de patroon zei dat we beslist door moesten varen. In IJmuiden lag een zeeschip op deze bakken te wachten om ze naar Australië te varen. We konden echter niet verder. We zaten vastgevroren en het schip lag al scheef door het kruidend ijs en dat is heel gevaarlijk!

Er werd meteen hulp gevraagd van een andere sleepboot, maar die moest uit Amsterdam komen en dat kon wel 6 uur duren! We waren blij toen eindelijk de sleepboot kwam. Het schip kon echter niets uitrichten. We konden niets anders doen dan afwachten...

Gelukkig draaide na enkele uren de wind en dreef het ijs weg. We waren blij weer open water te zien! De sleepboot hielp ons naar Amsterdam en vandaar konden we op eigen kracht verder naar IJmuiden. Men was uiteraard allemaal opgelucht toen we in IJmuiden aankwamen; zo'n zeeschip is heel duur en als het dan op ons moet wachten...

Terug in Amsterdam meerden we aan de steiger achter het Centraal Station en eindelijk konden we naar huis, lekker eten en slapen.

Anne Iedema

Aktualiteiten op het terrein.

De zware storm van 18 januari heeft ook ons terrein niet onberoerd gelaten.

Er is schade aan het dak van de stacaravan ontstaan met gevolg dat naast de reparatie van het dak zelf ook de gehele dakbedekking vernieuwd moet worden.

Aan een van de romneyloodsen is schade ontstaan doordat een deel van de beplating is losgeraakt.

Een en ander betekent weer dat er zogezegd werkzaamheden in de zijlijn verricht moeten worden en dat er dus even geen mogelijkheid is om werkzaamheden in de hoofdlijn uit te voeren.

Wat die hoofdlijn betreft, op stapel staat nu het leeghalen van het schip. In het schip ligt een aanzienlijke hoeveelheid oude machine- en motoronderdelen. Deze moeten aan wal gebracht worden en dan zal eens gekeken moeten worden wat de gebruikswaarde ervan is. Kortom er moet een inventarisatie van worden gemaakt.

Verder is de Vriendenkring vanuit een nalatenschap in het bezit gekomen van een collectie van circa 30 scheepsmodellen en aanverwante attributen.

Daar zijn we op zich heel blij mee maar op dit moment kunnen we er helaas niets anders mee doen dan het voorlopig veilig opbergen.

Het zou fijn zijn als er iemand kwam die zich met deze collectie wil bezighouden, een modelbouwer dus. Naast conserveringswerk moet de collectie toonbaar gemaakt worden en moet een hiervoor geschikte ruimte worden ingericht. Wie o wie?

Objecten onder de aandacht.

In dit artikel wordt een bepaald object op ons terrein eens onder de aandacht gebracht. Objecten waarvan je wellicht denkt die staan er alleen maar te staan en er gebeurt verder niets mee.

Bedenk echter dat aan al die objecten een (niet alléén technisch) verhaal zit wat het vertellen waard is. Mocht er iemand zijn die zegt dat hij in een bepaald object speciale interesse heeft en er zich mee bezig wil houden dan is hij ook welkom bij ons. Er staat genoeg!

We nemen een kijkje in onze „Glazen Hal”, een wellicht ietwat weidse benaming voor de uit oude Almeerse bushokjes samengestelde hal, waarin diverse machines en werktuigen staan opgesteld.

Direct links van de toegangsdeur bevinden zich een groepje oude werktuigen zoals een draaibank, een kopfreesmachine, een kolomboormachine, een zaagbank en een tafelboormachine.

Grof geschat zijn deze machines zeker 50 jaar oud. Opvallend is namelijk dat deze machines niet door elektromotoren aangedreven werden maar door drijfriemen vanaf een stoommachine.

In oude fabrieken en werkplaatsen kende men vroeger slechts één centrale krachtbron, namelijk de stoommachine. Door de fabriekshallen liepen hoog boven de werkvloer gebouwde drijfassen die door deze stoommachine werden aangedreven. Vanaf deze assen werden met drijfriemen de afzonderlijke machines aangedreven. Iedere machine had dus zijn eigen drijfriem.

Bij onze machines kun je de wielen zien waarover deze vaak zo'n 5 à 10 cm brede drijfriemen liepen.

Onze machines zijn afkomstig uit een werkplaats die deel uitmaakte van de jacht- en scheepswerf „Het Kattespoor” in Nigtevecht. Deze werf is al lang verdwenen maar om een of andere reden bleef de werkplaats met het aanpalende woonhuis bestaan. In dit woonhuis woonde de zonderlinge vrijgezel Thijl Timperly in behoeftige omstandigheden tot hij op 90 jarige leeftijd overleed.

Via diverse wegen kwamen er contacten met de erfgenamen tot stand die er toe geleid hebben dat de werkplaatsinventaris aan de stichting „Stoomschip Vereeniging” werd geschonken.

Thans staan deze machines in de „Glazen Hal” opgesteld maar zij vragen om een liefderijke werktuigbouwkundige hand die deze machines weer gebruiksklaar zou kunnen maken.

Een ietwat moderner ogend object is het wat verder in de hal staande object nummer 1A-22 zijnde een stoomgenerator die ons door de Hogeschool van Amsterdam werd geschonken.

Deze stoomgenerator is in wezen een waterpijp stoomketel. De werking ervan komt in principe overeen met die van een gasgeiser thuis.

Nadat hij is gevuld met water (dat is de gasgeiser thuis in principe altijd) en nadat het vuur is aangestoken (dat bij de gasgeiser thuis automatisch gebeurt bij het opendraaien van de warme kraan) levert deze machine na 5 minuten stoom met een lage druk.

Na 20 minuten kan hij volop stoom leveren en in optimale bedrijfsvoering levert hij stoom voor een stoommachine van 115 pk of zoal we tegenwoordig zeggen 84,64 kW.

Welke deskundige wil deze machine geheel controleren, restaureren en weer onder stoom brengen?
Laat hij zich melden!

Er bestaat een globale inventarisatie van de objecten die zowel binnen de „Glazen Hal”.

Gaarne komen wij in contact met een werktuigbouwer met belangstelling voor historie en met een flinke dosis speurzin die onze inventarisatie kan uitbreiden en verdiepen.

Van een aantal objecten blijken toch nogal wat geheimen ontsluitend te moeten worden.

Beurtvaart.

De beurtvaart is een thans volledig verdwenen vervoersvoorziening die tot circa 1960 heeft bestaan. In ons waterrijke land met zijn slechte verbindingen over land waren schepen een beter vervoermiddel dan paard en wagen.

Binnenvaartschepen onderhielden vaste lijndiensten tussen de grotere plaatsen en vervoerden goederen, vee maar (vooral vòòr de opkomst van de spoorwegen) ook passagiers tegen vaste prijzen.

In de steden hadden de schepen een vaste ligplaats, in Amsterdam was dat vooral de Prins Hendrikkade, het Oosterdok en de daarop uitkomende grachten.

Uit mijn jeugd herinner ik mij de houten huisjes langs de walkant waarin kantoortjes gevestigd waren. De namen van de plaatsen waarheen men goederen kon verzenden stonden er met grote letters opgeschilderd. Onder dekzeilen lagen de te verzenden goederen te wachten op verscheping. Goederen werden gehaald en gebracht door „besteldiensten” maar men kon ook zelf goederen brengen. Dat gebeurde vooral met fietsen die men vooruit stuurde naar een grote plaats in de streek waar men op vakantie naar toe ging.

Ik lees in de „New Guide to Amsterdam”, een boekje uitgegeven ten behoeve van de buitenlandse bezoekers aan de Olympische Spelen van 1928 in Amsterdam, onder Steamer Services:

- Saloon Steamers „Alkmaar Packet”.
Diensten op werkdagen van Amsterdam via de Zaanstreek naar Alkmaar en via het Noordzeekanaal naar IJmuiden.
- N.V. ESONA (Eigen Stoomboot Onderneming).
Amsterdam – Purmerend – Alkmaar – Den Helder.
Men vertrekt bijna dagelijks om 9u30 vanaf steiger 1 op de De Ruyterkade.
- N.V. Onderlinge Schroefstoomboot Mij. „Eensgezindheid”.
Vaart op Purmerend vanaf de Prins Hendrikkade bij de Haarlemmersluis.
- Zuiderzee Passenger Service.
Amsterdam – Harlingen v.v. via Enkhuizen.
Men vertrekt op dinsdag, donderdag en zaterdag om 07u00 van steiger 2 op De Ruyterkade.
- Firma Boelhouwer, Kruyswijk & Balhuizen.
Men vertrekt dagelijks om 18u00 vanaf het Rokin bij de vroegere Nederlandse Bank naar Den Haag en vervoert ook goederen die naar bestemmingen verder in het Westland moeten.

Ik heb er slechts enkelen genoemd uit de lange lijst waarin bijna alle grote plaatsen gelegen aan een rivier of kanaal als bestemming worden genoemd.

Begin jaren 60 overwoog men om Amsterdam om in het Westelijk Havengebied een „centraal vervoerscentrum” aan te leggen waar vrachtauto’s, stukgoedvervoer per spoor en beurtvaart (in speciaal daarvoor te graven insteekhavens) samen zouden komen. Goederen zouden hier door de verschillende vervoerders worden uitgewisseld of via „besteldiensten” met bestelwagens de stad in gebracht worden.

Het project kwam niet verder dan de tekentafel, de tijd haalde het in.

De beurtvaart verdween in hoog tempo en ook het stukgoedvervoer per spoor was op de terugtocht om in de jaren 1980 geheel te verdwijnen.

Het binnenlandse stukgoederenvervoer is thans geheel het domein van de vrachtauto.

Colofon

Vriendenkring Stoomschip Vereniging

Bestuur:

Eric Hennis, voorzitter

Hans Swart, penningmeester

Bert van der Weijde, secretaris

Kris Kalmar, lid

Wim Vis, lid

Redactie Nieuwsbrief:

Dirk Vlaar

Bert van der Weijde

Uitgave

Redactie Nieuwsbrief

p/a Oldewierde 114, 1353 HN Almere

tel. 036-5310673

E info@stoomschipvereniging.nl

I www.stoomschipvereniging.nl